

„az irodalom lépést tartson az iparosodással, gyorsabb ütemet kell tehát felvennie, hogy az általános haladásban része legyen.” A csoport ezuttal uralomra jutott. Az írók ipartelepekre, kolhozokba mentek, utirajzokat és helyzetképeket írtak. A költők „szocialista versenyt,” rendeztek, hogy ki tudja megénekelni méltóbban a kaukázusi új olajkutakat. Az olajkutak ettől nem adtak több olajat.

A nagy nekikészülődés egyelőre csak az irányítókat, azaz a bürokratákat szaporította. A jó írók jó jelentést írtak, a rosszak rosszat, de aránytalanul többet és ennek alapján keményen megleckéztették a kevésbé szorgalmasokat.

Az irodalom ismét szétvált, azaz csak kivált a nemirodalomból. Ezuttal azonban már a proletárirók igazi írói is az utitársakhoz csatlakoztak.

1932-ben a Párt Központi Bizottsága ismét határozatot hozott, fontosabbat még, mint 1925-ben. A határozat feloszlatta a proletárirók szövetségét, a Rapp-ot, Averbakhot, a vezetőt más területre rendelte és felszólította az összes írókat, hogy származásra és politikai magatartásra való tekintet nélkül valamennyien egy szervezetet alkossanak, melyben a kommunistáknak csak külön frakciójuk lehet. A Központi Bizottság kijelentette még, hogy merőben felesleges az írótól politikai lojalitásuk bizonyosságát kérni, mert megállapítható, hogy az írók zöme rokonszenvvel viseltetik a szocializmus felépítése iránt. Ennek a határozatnak jegyében ült össze 1934-ben a Szovjet Írók Szövetsége és vette tudomásul azt a tételt, hogy „a kormány és a párt minden jogot megad az írónak, egyet kivéve, azt, hogy rosszul írjanak.”

SZIMONIDESZ LAJOS: NAPJAINK VALLÁSI FORRADALMAI

(Viktória kiadás. Budapest.)

E közérdeklődésre méltán számítható füzet a kérdés teológiai taglalásán kívül szellemtörténeti, gazdasági és kulturvonatkozású pontokat is érint, hozzásegítve ezáltal az olvasót, hogy tárgyról dialektikus képet nyerjen. A szerző mindvégig szenvedélymentesen kezeli anyagát, bár távolról sem a szellem páthosza híján. Szimonidesz világosan látja az új társadalmi formákkal együttjáró vallási reformációk szükségét, legfeljebb ami iránti kételyét leszögezi, csak e vallási és kulturális reformok „forradalmas” volta. Az abszurdítások határain mozognak e szellemi forradalmak, akár a fasizmus megerősítésére szolgálnak, akár pedig mitikus babonákat terjesztenek a vér és a fajiság nevében. Az istenek nehezen vetik magukat politikai parancsuralom alá és a hívők isteneiket óvatos gyanakvásukban követni mindig készségesek. Égi istenek és földi Vezérek harcát jelentik tehát napjaink vallási forradalmi, és sohasem, bizonyult helytállóbbnak az a megállapítás, hogy „az emberek saját kép-másukra teremtik isteneiket”, mint éppen napjainkban. A következőkben egy, inkább általános, mint speciális részt közlünk Szimonidesz dolgozatából. (R. Zs.)

A német egyházi forradalom sokkal kevésbé bizonyult veszedelmesnek, mint aminőnek eredetileg indult. Törekvéseinek sikertelensége s az ellene támadt hatalmas hitvalló mozgalom ezt az egyháztörténeti epizódot egyenlőre katasztrófába fullasztotta s inkább megdöbbentőleg és kijózanítólag hatott. Ezt a kísérletet aligha merjük hamarosan másutt utánozni.

A forradalom vallástörténeti céljairól és törekvéseiről azonban sem

egyelőre, sem előreláthatólag sokáig nem mondhatunk hasonlót. Az új német pogányság sajnos, sehol sem szenvedett olyan megdöbbentő és megsemmisítő vereséget, mint a birodalmi egyház s az evangélikus egyház teljes kiforgatására irányuló kísérlet. Az új pogányok nincsenek bele keverve az egyház katasztrófájába. Ők nem is vesztenek és nem is buknak vele. Sőt, ha az egyház meggyengül és szétzüllik, ha az egyház **hívei** a nagy szakadásban, a sok elcsapott és újra alkalmazott, a sok ugyanazon helyre jogot tartó és egymással rivalizáló püspök és más vezető között nem tudják, hogy melyikhez tartásuk magukat és melyik után igazodjanak, akkor ebből a tanácstalanságból az új pogányok csak hasznot húznak.

Az események csakugyan azt mutatják, hogy a pogányság Németországban is, Németországban kívül is erősödik. Mert a nemzeti szocialista „egyházjavítás” gondolata Németországban bár megtorpant, a „nemzeti vallás” gondolata mindenfelé terjed és egyre nagyobb hullámokat vet.

A legmesszebbmenő változás mutatkozik a vallásreformálás terén Törökországban, ahol Kemal Atatürk, az államfő a régi iszlámot teljesen átforgatta. Németországhoz legközelebb álló nemzeti vallásos mozgalom bontakozik ki Luxemburgban, ahol a született luxemburgiak akarnak kiölni a vallást maguknak. De nemzeti egyház alakult Lengyelországban szintén, mindjárt kettő, vagy három is. Az egyik *Fr. Hodur* vezetése alatt, még pedig 44 anya és 11 leányegyházzal, az anyaegyházakban 63 ezer 251, a leányegyházakban 9.600 hívővel. A másiknak *Siew* a neve, a harmadiké *Wici*. Ezek azt tartják, hogy a korhadt lengyel társadalmat csak az ősszláv hagyományok feltámasztása segítségével lehet meggyógyítani és új életre ébreszteni. Litvániában szintén az ifjabb nemzedékben van sok híve annak a gondolatnak, hogy nemzeti egyházat kell alapítani.

A fasizmusról, — amely ebben a pillanatban jó békességben él a pápasággal és aligha gondol arra, hogy vallási kalandokba: bocsátkozzék — szintén kinőhetnek ezek a törekvések. Itáliában a vallástalanság, illetve a katolikus vallással való elégedetlenség mindig nagy volt s Mussolininek a pápával kötött konkordátuma sem sokat változtat rajta. 1931-ből tudjuk, hogy Róma egyik alakuló negyedében 20.000 lakos közt csak hatszáz olyat találtak, aki meg lett volna keresztelve. Ezt az állapotot a pápa is olyan szégyenletesnek találta, hogy programot készített az ujonnan keletkező negyedek vallási gondozására. Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy az ilyen megkeresztetlen tömegeknek is lehet, vagy van vallásuk. Hol és mikor és milyen formában tör elő a homályból, azt előre senki sem tudja mondani.

Ezen a téren olyanfajta hitvallások és káték, aminőt még 1925-ben P. del *France* irt a fasiszta fiatalok számára, nagy hatásokat érhetnek el. P. del France könyvében így oktatja a kis fasisztákat:

„Kérdés: Hány részből áll a hitvallás? Felelet: Tizenkettőből. Nevezetesen így hangzik: Hiszek az örök Rómában, hazám édes anyjában, Itáliában, az ő elsőszülöttében, mely isten végzéséből az ő tiszte lelkéből született, de szenvedett a barbárok alatt és sirba szállt, de ismét feltámadt, a 19. században felment a menybe, 1918-ban és 1922-ben (a fasiszta forradalmak évében!) odaült Róma anyja: jobbára és onnét itéli az **élőket és a holtakat**. Hiszek Mussolini szent lelkében, a fasiszmus szent atyjában, a mártírok közösségében, az itáliaiak megváltásában és a császári birodalom feltámadásában. Amen!”

Keresztény fül számára az ilyen hitvallás nevetség és blasszfémia, de

ki tudja milyen hatásokat válthat ki a nép lelke mélyén? Legtovább ezen a vonalon nyilván a spanyol népek mennek. Spanyolországban is, Amerikában is. A spanyol vallási forradalmak durvasága és kimélettensége akár Spanyolországban, akár Mexikóban minden mértéket felülmul. Spanyolországban országszerte templomok hamvadtak el, Mexikóban az állam csak nemrég foglalta le az egyházak minden vagyonát s elrendelte, hogy a régi azték vallás korszerű elemeit ujítsák fel s azokból készítsenek új vallást. A kultuszminiszter parancsára például már a napünnepeket (Jezcatlipoca) az ősrégít utánzó azték formában ülték meg — csak az emberáldozatokat hagyták el s már bevezették a régi azték nap-tárt is. Eszerint újév a szelek napja, Epiphánis a mexikói királyok és a haza védelmi ünnepe. Áldozó csütörtök az ősi ruha ünnepe. Legközelebb karácsonyt is összeköttesbe hozzák valamilyen azték dologgal.

HITLER LÉPÉSÉNEK VISSZHANGJA A KOMÁN SAJTÓBAN

A SZERZŐDÉSEK SZENTSÉGE: „Milyen erkölcsi alapot, milyen biztonságot jelenthet ezekután — mondják joggal Franciaországban, Belgiumban és Angliában — bármelyik szerződés, ha az csak így egyoldalúan, az egyik szerződő fél tetszése szerint bármikor felrugható?! Románia nem lehet indifferens semmilyen szerződésszegéssel szemben, legkevésbé pedig az olyan lépéssel szemben, amely a világ békéjét veszélyezteti! Politikánk alapja a szerződések szentsége, annak erkölcsi ereje. Vállaljuk mindazokat a következményeket, amelyek ezzel kapcsolatban reánk hármlanak.” (UNIVERSUL, konzervatív nemzeti)

A BÉKE FELTÉTELE: „A béke nem Genfben, hanem Berlinben és Rómában székel. Aki őszintén akarja a békét, az Róma és Berlin útján kell haladjon. A Népszövetség tehetetlen és, szükségtelen is. Nem Franciaországnak és vazallusainak a bolsevistákkal kötött szövetsége, hanem csak a Németország-Franciaország-Olaszország és Anglia közti teljes megegyezés akadályozhatja meg a háborút, amely ellenkező esetben az ajtót döngeti!” (ROMANIA CRESTINA, szélsőjobboldali.)

OK: A SZOVJET-FRANCIA PAKTUM: „A német gesztus brutálisan határozott ugyan, a hitleri beszéd azonban békülékeny. Ha a lo-carnói szerződésnek eredeti békebiztosító célzata is volt, ma mégis a francia-orosz szövetség és az azt kiegészítő csehszlovák-szovjet szövetség, — amely utóbbi célja Csehszlovákia bázisként való biztosítása a szovjet légiflotta számára — határozottan Németország-ellenes hangsúlyt adott annak, megkísérelve Németországi bekerítését és preventív izolálását.” (CURENTUL, pártonkívüli, jobboldali.)

IMPÉRIALIZMUS: „A hitlerizmus ismét bebizonyította, hogy imperialista célok szolgálatában áll. Rövidesen eldőlt, hogy a nyugati hatalmak egységesek-e abban, hogy az utolsó pillanatban megakadályozzák az új világhatalom kialakulását.” (CREDINTA, pártonkívüli.)

DRANG NACH OSTEN: „A náci külpolitika ismét a hirhedt „Drang nach Osten” jegyében áll. Románia hű tagja marad annak a szövetségi rendszernek, amelyhez jelenleg tartozik és amelyhez való tartozását úgy földrajzi helyzete, mint valamennyi létérdeke is, parancsolólag szabja meg!” (ADEVERUL, pártonkívüli.)

IMPÉRIALISTA HÁBORU: „Ne felejtsetek el, hogy az imperialista Németország ma is, mint 1914-ben mindent elkövet, hogy a háborút megindíthassa! A jelszó: „Drang nach Osten” A kampószerűes lobogón a halál fogai viczorognak” (CUVANTUL LIBER, demokrata.)